

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.13>

Волуйко О.М.

*старший викладач кафедри юридичної психології
Національна академія внутрішніх справ*

Бурлак О.В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

ЗМІСТ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Вступ. Активне реформування правоохоронних органів, зокрема підрозділів поліції, супроводжується широкомасштабним запровадженням інновацій в професійну діяльність поліції, насамперед, з метою підвищення її ефективності.

Поліція будь-якої сучасної держави, як слушно зауважує Д. В. Швець, функціонує в режимі постійної адаптації до соціальних процесів, що відбуваються в конкретних умовах місця і часу [1]. Має рацію і Дж. Кампін, що системи поліції змушені адаптувати свої нормативно-правові бази, їх структури та їх практику так, щоб реагувати на виклики, нові загрози і нові правила, із якими вони мають справу [2].

З огляду на це поліцейські психологічно завжди повинні бути готовими до будь-яких інновацій, що з'являються як у повсякденному житті, так і у їх професійній діяльності. Варто погодитися з В. В. Марковим в тому, що інновації – це запорука розвитку правоохоронного відомства, інструмент, який стає реальною зброєю у боротьбі зі злочинністю [3].

Аналіз досліджень. Проблема психологічної готовності до діяльності є однією з фундаментальних у сучасній практичній психології. У наукових дослідженнях зазвичай виділяється два основні підходи до визначення змісту поняття «готовність до діяльності»: функціональний (Є. П. Ільїн, О. М. Краснорядцева, Є. С. Кузьмін, М. Д. Левітов, В. М. Мясіщев,

Л.С. Нерсесян, Д. М. Узнадзе, А.Е. Штейнмец, В. О. Ядов та ін.) і особистісний (Б. Г. Ананьєв, М.І. Дьяченко, Е.Ф. Зеер, Л.О. Кандилович, О.В. Карпов, А. К. Маркова, А. М. Павлова, Л.М. Попов, В. О. Сластенін, В.Д. Шадріков та ін.). Разом із тим феномен психологічної готовності до діяльності, у тому числі до професійної і службової, залишається предметом жвавих наукових дискусій, що й обумовило актуальність нашого дослідження.

Метою статті є дослідження змісту інновацій у діяльності національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Щоб розкрити увесь можливий спектр інноваційних перетворень в роботі працівників цього правоохоронного органу необхідно дослідити поняття інновації в українському правовому полі. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4].

Екстраполюючи значення цього терміну на працівників Національної поліції України варто зазначити, що інновації в їх професійній діяльності стосуються насамперед впровадження нових або удосконалення старих

форм та методів роботи, що в кінцевому підсумку зорієнтоване на істотне поліпшення якості виконання професійних функцій працівниками цього правоохоронного органу.

Водночас інновації в професії поліцейського можуть стосуватися різних компонентів його професійної діяльності, зокрема виявлятися у структурних, управлінських, матеріально-технічних, соціальних, кадрових та інших нововведеннях.

Щодо інновацій у роботі поліції у світі, умовно їх пропонують розділити на дві основні категорії: упредметнені технології (апаратні засоби або матеріали) та нематеріальні технології (комп'ютерне програмне забезпечення, інформаційні системи).

Упредметнені технології включають в себе: поліпшений захист оснащення поліцейського (шоломи, жилети, автомобілі, будівлі), покращені/нові види зброї, мобільне стримування масових заворушень, комп'ютери в поліцейських машинах, проєкт 54 – «вільні руки» патрульного під час управління автомобілем, ID злочинців і громадян за допомогою біометрії / відбитки пальців, мобільні центри обробки даних, відео в патрульних автомобілях.

Нематеріальні технології – це відображення злочинності на мапі (гарячі точки), аналіз злочинності (наприклад, COMPSTAT), поліпшені системи даних про судимості, спільне використання інформації у державному і приватному секторах, нові технології для моніторингу спілкування (телефон, пошта, Інтернет) конкретних осіб, бурштинове оповіщення (система реагування на надзвичайну ситуацію, яка поширює інформацію про зникнення людини (як правило, дитини) за допомогою засобів масової інформації мовлення або електронних знаків проїжджої частини), створення списків потенційних жорстоких правопорушників для нагляду, пристрої виявлення місцезнаходження вогнепальної зброї [5].

Інновації в діяльності Національної поліції України можна класифікувати за такими найбільш важливими напрямками:

- 1) інновації в структурі;
- 2) інновації в управлінні;
- 3) інновації у формах і методах роботи;
- 4) інновації у матеріально-технічному забезпеченні;
- 5) інновації у системі відбору та підготовки кадрів;
- 6) інновації в сфері соціального забезпечення та захисту;
- 7) інновації в правовому статусі поліцейського тощо.

Якщо раніше система органів внутрішніх справ охоплювала лише підрозділи міліції, то нині вона включає, окрім Національної поліції України, ще й Державну прикордонну службу України, Державну службу України з надзвичайних ситуацій, Державну міграційну службу України, Національну гвардію України.

Щодо інновацій, що стосуються структурних підрозділів Національної поліції, слід відмітити, що вони розпочалися насамперед з ліквідації міліції і створення поліції.

Як слушно зауважує О. Безпалова, сучасний етап реформування правоохоронних органів зумовлює необхідність створення ефективної державної політики в правоохоронній сфері, оновлення існуючих механізмів управління правоохоронними органами, зокрема й органами поліції [6].

З метою ефективного виконання покладених на поліцію завдань запроваджено низку нововведень, зокрема:

- організовано роботу єдиних для областей Центрів координації поліції та інформаційної підтримки, що дозволяє управляти силами та засобами з одного центру, направляти на місце найближчий наряд поліції, у тому числі із суміжних районів;
- запроваджено системи керування нарядами з використанням планшетів та систем геопозиціонування;
- запроваджено використання програмного забезпечення для електронного інтелектуального аналізу, у тому числі в реальному часі, динаміки та структури злочинності, про-

гнозування можливого розвитку криміногенної обстановки та визначення превентивних заходів;

– удосконалено структуру та штати підрозділів поліції, скорочено чисельність управлінського апарату та підрозділів, які виконують функції обслуговування та безпосередньо не задіяні в заходах із забезпечення публічної безпеки та порядку;

– впроваджено нову функціональну штатну структуру для забезпечення найвищої ефективності службової діяльності з надання поліцейських послуг;

– з метою удосконалення взаємодії поліції з громадськістю: а) керівниками підрозділів поліції та головами районних державних адміністрацій, головами місцевих рад проводяться спільні прийоми громадян, зустрічі з територіальними громадами та громадськими об'єднаннями; б) вивчається інформація населення щодо якості роботи поліції, проблемні питання з питань забезпечення публічної безпеки та порядку; визначаються заходи щодо їх вирішення з метою надання населенню якісних поліцейських послуг; в) готуються спільні проекти поліції та громади, регіональні програми профілактики злочинності, спрямовані на усунення причин і умов, що сприяють правопорушенням; г) підрозділи поліції інформують територіальні громади про стан правопорядку на території відповідних населених пунктів; ефективність роботи поліції, у тому числі шляхом виступів на сесіях місцевих рад, розміщення інформації у ЗМІ та на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет та ЗМІ [7].

За підтримки та консультування міжнародних партнерів України активно апробуються та реалізуються у практичній діяльності органів Національної поліції України різноманітні пілотні проекти, які після апробації в межах окремо взятого територіального підрозділу та враховуючи результати аналізу ефективності реалізуються в межах держави.

До прикладів інновацій у формах і методах роботи поліції можна віднести: 1) ство-

рення ситуаційного центру; 2) запровадження відеоаналітики; 3) реалізацію програм «Безпечне місто», «ПОЛіС» (Поліція і Спільнота); 4) проведення експерименту щодо створення підрозділів детективів тощо.

Одним із перших масштабних проєктів було створення ситуаційного центру Національної поліції та розробка моделі обласних ситуаційних центрів.

Ситуаційний центр Нацполіції складається з чергової частини і відділу ситуаційного аналізу. Фізично – це приміщення, що знаходяться на одному поверсі. До чергової частини стікається вся інформація з регіонів. В обласних ситуаційних центрах оператори «102» приймають всі звернення громадян, передають інформацію диспетчерам, які в свою чергу направляють наряди поліції на виклики і контролюють їх виконання. Резонансна подія, яка відбувається в будь-якій точці країни, буквально миттєво з'являється на моніторах чергової частини ситуаційного центру Нацполіції. Аналітики збирають і обробляють інформацію, групують і передають Голові поліції для прийняття рішень.

У відділі аналізу збирають представників усіх структур: керівництво поліції, співробітників карного розшуку, департаменту превентивної діяльності, Головного слідчого управління, патрульної поліції, за необхідністю ДСНС і Нацгвардії. Так здійснюється координація дій всіх підрозділів і задіяних сил, на загальний огляд виводяться вуличні камери, а аналітики збирають всю можливу інформацію зі ЗМІ та соцмереж. У режимі реального часу відстежується ситуація, приймаються рішення, контролюється виконання наказів.

Заслугове на увагу запровадження відеоаналітики, тобто спеціального програмного забезпечення, що дозволяє виявляти проблемні питання в автоматичному режимі [8]. Наприклад, якщо на пероні метро залишили сумку – камера може сигналізувати про відповідну проблему. Програмне забезпечення відеоаналітики може інформувати про вибух,

тобто про звуки, не характерні для тієї чи іншої місцевості [25].

Схожа система наразі тестується у декількох містах України, зокрема шляхом реалізації програми «Безпечне місто» [25]. Це єдиний інформаційний простір системи безпеки для українських громад, реалізований як комплекс інноваційних рішень, що забезпечує відеофіксацію транспортного і пішохідного трафіку та дозволяє здійснювати моніторинг і керування діяльністю комунальних служб, поліції та ДСНС у населених пунктах. Проект «Безпечне місто» включає у себе сукупність архітектурних рішень, апаратного комплексу, програмного забезпечення, каналів зв'язку, серверного обладнання, центру моніторингу та/або єдиного штабу прийняття рішень [8]. На сьогоднішній день система автоматично архівує всі зібрані номери автомобілів, «вміє» шукати об'єкти за розміром і кольором, а також розпізнавати обличчя. Це дозволило протягом року зменшити кількість злочинів і правопорушень на автошляхах та збільшити кількість розкритих, в тому числі за гарячими слідами, злочинів у районі, що підтвердила міська влада. Система інтелектуального відеоспостереження стала одним з основних елементів оперативно-розшукових дій.

Програма «ПОЛіС» (Поліція і Спільнота) є частиною проєкту «Залучення громадськості до реформ» [9]. Відносно нещодавнім нововведенням є експеримент зі створення інституту детективів, тобто працівників, які поєднують функції оперативного працівника та слідчого.

Такий підрозділ має можливість використовувати весь інструментарій повноважень КПК України щодо швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень. Саме тому запровадження інституту детективів Національної поліції надасть змогу: спростити командне підпорядкування слідчих та оперативних підрозділів і оптимізувати їх ресурси; зменшити зайві витрати часу на налагодження взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами, оскільки

детектив самостійно здійснюватиме слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, не витрачаючи часу на надання доручень та очікування їх виконання; підвищити ініціативу слідчого (детектива) під час досудового розслідування та його відповідальність за кінцевий результат роботи; збільшити чисельність особового складу органу досудового розслідування, відповідно, зменшити навантаження та покращити якість слідства.

Варто відмітити й використання новітніх аналітичних інструментів у боротьбі з економічною злочинністю. З метою забезпечення економічної безпеки, зокрема протидії злочинам у сфері економіки, в процесі обробки інформації використовується SWOT та PESTEL-аналізи.

SWOT-аналіз – це процес установаження зв'язків між найхарактернішими для системи, зокрема правоохоронної, можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкостями, результати якого в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій її діяльності [10]. Він проводиться з метою дослідження можливості впливу правоохоронного органу як елементу загальної правоохоронної системи на певне кримінальне середовище, а також оцінки властивостей останнього. SWOT-аналіз дає змогу формувати загальний перелік стратегій протидії злочинності з урахуванням їхніх особливостей – взаємовпливів правоохоронного органу та кримінального середовища [11].

PESTEL-аналіз – це аналітичний інструмент стратегічного планування. Цей аналіз спрямований на виявлення політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних та юридичних або законодавчих аспектів зовнішнього середовища, які можуть вплинути на стратегію роботи служби фінансових розслідувань. Метою PESTEL-аналізу є відстеження (моніторинг) змін макросередовища за шістьма вузловими напрямками і виявлення тенденцій, подій, непідконтрольних органу, уповноваженому протидіяти кримінальним проявам у сфері економіки, але які

впливають на прийняття стратегічних рішень щодо забезпечення економічної безпеки та протидії злочинам у сфері економіки [12].

Важливими є й експерименти, що проводяться в окремих органах і підрозділах Національної поліції і безпосередньо пов'язані із запровадженням інновацій в роботу поліцейських.

Варто також відмітити, що починаючи з 8 жовтня 2018 року, в Україні патрульна поліція розпочала використовувати нові пристрої для вимірювання швидкості TruCam, які мають лазерне наведення, що дозволяє вимірювати швидкість на відстані до 1200 метрів. Він працює до 15 годин без підзарядки. TruCam має карту пам'яті на 16 тисяч відеороликів чи 40 тисяч фото. Робить до 3 фото в секунду [13].

На сучасний розвиток інноваційного процесу в професійній діяльності поліції негативно впливають певні чинники, зокрема юридичні, психологічні, економічні, організаційні тощо. Аналіз наукових досліджень у царині юридичної психології та права дозволив виокремити юридичні, психологічні, економічні та організаційні чинники, що стримують інновації в діяльності Національної поліції. До них віднесено такі:

1. *Юридичні.* Полягають у недосконалості або відсутності необхідних нормативно-правових актів, що визначають відповідні механізми реалізації інноваційних перетворень у професійній діяльності поліцейського.

У контексті цього вчені слушно наголошують, наприклад, на необхідності розробки законодавчих змін для запровадження презумпції правоти поліцейського, удосконаленні нормативно-правового забезпечення застосування заходів примусу в діяльності Національної поліції України, прийняття окремого закону, яким було б урегульовано питання здійснення превентивної діяльності тощо.

2. *Психологічні.* Полягають у протистоянні певним нововведенням окремих представників старої формації правоохоронців,

вчиненні усіякого спротиву, оскільки вони працювали у старій системі (йдеться про міліцію) та звикли до застарілих форм та методів роботи.

Водночас варто відмітити, що такі обставини мали місце й у діяльності міліції. О. Волошина слушно зауважувала, що на діяльності ОВС негативно позначаються не-ефективна система розповсюдження новацій, упередженість працівників ОВС як у ставленні до конкретного нововведення, так і до нововведень загалом; певні традиції організаційної та управлінської діяльності як окремого структурного підрозділу ОВС, так і системи МВС у цілому, які перешкоджають упровадженню інноваційних методів [14].

3. *Економічні.* На впровадження інновацій в діяльність поліцейських негативно позначаються недостатнє фінансування, застаріла матеріально-технічна база. В. В. Аброськін наводить цікавий приклад про те, що однією з перепон повномасштабного запровадження в Україні відеофіксації порушень Правил дорожнього руху є відсутність належного фінансування цього проекту (згідно з даними Рахункової палати, на запровадження системи фото- та відеофіксації знадобиться більше 1,1 млрд грн) [15].

4. *Організаційні.* Полягають у тому, що діяльність поліцейських ще не організована на необхідному рівні. Нині існує потреба в інтеграції зусиль різних правоохоронних органів під час виконання спільних завдань протидії правопорушенням.

Висновки. Отже, позитивний ефект від інновацій в професійній діяльності поліції полягає в наступному:

- 1) економії ресурсів, насамперед людських;
- 2) підвищенні результативності роботи поліцейських;
- 3) покращенні якості надання ними послуг;
- 4) зростанні рівня довіри до Національної поліції;
- 5) формуванні позитивного іміджу поліції.

Анотація

Активне реформування правоохоронних органів, зокрема підрозділів поліції, супроводжується широкомасштабним запровадженням інновацій в професійну діяльність поліції, насамперед, з метою підвищення її ефективності. З огляду на це поліцейські психологічно завжди повинні бути готовими до будь-яких інновацій, що з'являються як у повсякденному житті, так і в їх професійній діяльності. Метою статті є дослідження змісту інновацій у діяльності національної поліції України. Вивчено поняття інновації в українському правовому полі. Щодо інновацій у роботі поліції у світі, умовно їх пропонують розділити на дві основні категорії: упереджені технології (апаратні засоби або матеріали) та нематеріальні технології (комп'ютерне програмне забезпечення, інформаційні системи). Інновації в діяльності Національної поліції України класифіковано за найбільш важливими напрямками. Обґрунтовано, що інновації, що стосуються структурних підрозділів Національної поліції, розпочалися насамперед з ліквідації міліції і створення поліції. До прикладів інновацій у формах і методах роботи поліції можна віднести: 1) створення ситуаційного центру; 2) запровадження відеоаналітики; 3) реалізацію програм «Безпечне місто», «ПОЛіС» (Поліція і Спільнота); 4) проведення експерименту щодо створення підрозділів детективів тощо. Варто відмітити й використання новітніх аналітичних інструментів у боротьбі з економічною злочинністю; так, з метою забезпечення економічної безпеки, зокрема протидії злочинам у сфері економіки, в процесі обробки інформації використовується SWOT та PESTEL-аналізи. Аналіз наукових досліджень у царині юридичної психології та права дозволив виокремити юридичні, психологічні, економічні та організаційні чинники, що стримують інновації в діяльності Національної поліції.

Ключові слова: інновації, професійна діяльність, Національна поліція, реформування, чинники.

Voluiko O.M., Burlak O.V. Essence of innovations in the activities of the national police of Ukraine **Summary**

Active reform of law enforcement agencies, in particular police units, is accompanied by large-scale introduction of innovations in the professional activity of the police, primarily with the aim of increasing its efficiency. With this in mind, police officers must always be psychologically ready for any innovations that appear both in their everyday life and in their professional activities. The purpose of the article is to research the content of innovations in the activities of the National Police of Ukraine. The concept of innovation in the Ukrainian legal field has been studied. Regarding innovations in the work of the police in the world, they are conditionally proposed to be divided into two main categories: tangible technologies (hardware or materials) and intangible technologies (computer software, information systems). Innovations in the activities of the National Police of Ukraine have been classified according to the most important directions. It has been substantiated that the innovations related to the structural divisions of the National Police began primarily with the liquidation of the militia and the creation of the police. Examples of innovations in the forms and methods of police work include: 1) creation of a situation center; 2) introduction of video analytics; 3) implementation of the "Safe City" and "POLiS" (Police and Community) programs; 4) conducting an experiment on the creation of detective units, etc. It is also worth noting the use of the latest analytical tools in the fight against economic crime; thus, to ensure economic security, in particular to combat crimes in the economic sphere, SWOT and PESTEL analyzes are used in the process of information processing. The examination of scientific research in the field of legal psychology and law made it possible to single out legal, psychological, economic and organizational factors that restrain innovations in the activities of the National Police.

Key words: innovations, professional activity, National Police, reformation, factors.

Список використаних джерел:

1. Швець Д. В. Готовність до інноваційної діяльності в контексті професійної підготовки слідчих. Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 листоп. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 14–16.
2. Sampson J. Policing New Risks in Modern European History. Basingstoke: Palgrave Pivot, 2015. 128 p.
3. Марков В. В. Роль інноваційних технологій у сучасній правоохоронній діяльності. *Форум права*. 2013. № 1. С. 651–654. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_110.pdf (дата звернення: 08.11.2017)
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 31.12.2017).
5. Солнцева Х. В. Деякі питання запровадження та використання сучасних технологій в органах поліції. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 4 (16). С. 92–97.
6. Безпалова О. Правове забезпечення управління органами поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 111–115.
7. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка; О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Стильна тип., 2017. 580 с.
8. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка; О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Стильна тип., 2017. 580 с.
9. Безпечне місто // Data Group : сайт. URL: <https://www.datagroup.ua/pro-kompaniyu/social-na-vidprovidalnist/bezpechne-misto> (дата звернення: 14.12.2018).
10. Програма ПОЛіС (Поліція і Спільнота) // COMMUNITY POLISING: сайт. URL: <http://cop.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/programa-polis-politsiya-i-spilnota> (дата звернення: 12.04.2018).
11. Купрієнко Д. А. Застосування SWOT-аналізу при визначенні загроз нелегальної міграції в Україні. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького*. 2014. № 2 (62). С. 31–45.
12. Некрасов В. А., Мельник В. І. Застосування SWOT- та PESTEL-аналізів у системі протидії злочинам у сфері економіки, а також при визначенні загроз економічній безпеці держави. *Проблеми законності*. 2017. № 136. С. 193–204.
13. Бега В. TruCAM на дорогах: патрульні склали понад 100 тисяч адмінпротоколів за перевищення швидкості // Hromadske : сайт. 04.05.2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/trucam-na-dorogah-patruni-sklali-ponad-100-tisyach-adminprotokoliv-za-perevishennya-shvidkosti> (дата звернення: 21.05.2019).
14. Волошина О. Психологічні аспекти ефективного управління інноваційним процесом в ОВС. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. С. 152–163.
15. Аброськін В. В. Удосконалення нормативних засад та організації забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах антитерористичної операції. Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України : зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 14–18.